

Życiorys Kazimierza Piotra ZALESKIEGO

Ur. 2 marca 1928 roku w Paryżu

Urodzony w Paryżu w polskiej rodzinie KPZ spędza co roku letnie wakacje w Polsce w posiadłości rodzinnej. W 1939 r. wojna zmusza go do pozostania w Polsce. Uczęszcza do Liceum Batorego i Staszycza (szkoła tajna-komplety).

W 1942 r. KPZ ma 14 lat. Używając papierów 16 letniego brata wstępuje do ruchu oporu (Związek Walki Zbrojnej – późniejsza Armia Krajowa). W willi rodzinnej ukrywa broń całej kompanii. Marzec 1944 r.: gestapo arestruje matkę, lekarza AK. Po Pawiaku zesłana jest do obozu w Ravensbrück. KPZ ukrywa się u przyjaciół rodziny i kończy liceum zdając w maju maturę. Zaraz potem, chcąc bardziej aktywnie walczyć z okupantem, wstępuje do partyzantki (30ta dywizja poleska AK). Do sierpnia 1944 r. jego oddział bierze udział w bardzo ciężkich walkach przechodząc m.in. parokrotnie przez front niemiecko-rosyjski, aby działać za niemiecką linią.

Po rozbrojeniu dywizji przez wojsko sowieckie w miejscowości Dąb Wielki w sierpniu 1944 r., KPZ ucieka z Majdanka (gdzie Rosjanie zatrzymali żołnierzy i podoficerów trzydziestej dywizji) i stara się przedostać do walczącej Warszawy. Zostaje arestowany przez NKWD koło Garwolina. W czasie około miesięcznego śledztwa, takiego jakiego można się spodziewać po NKWD czy Gestapo, przetrzymuje przesłuchiwanie i nie zdradza nikogo. Oddany jest wówczas w ręce władz „polskich” pod kontrolą rosyjską. Za przynależność do AK skazany jest w listopadzie 1944 roku na 10 lat więzienia (Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie unieważnił ten wyrok w 1993 r.) na zamku w Lublinie, gdzie warunki były gorsze od warunków w obozach niemieckich, a potem przeniesiony jest do więzienia we Wronkach.

Zwolniony warunkowo w lutym 1946 r. KPZ dostaje się na Politechnikę Warszawską z siedzibą w Łodzi. Wraca następnie do Francji gdzie podejmuje studia na Wydziale Nauk ścisłych w Paryżu i w Instytucie Radu pod kierunkiem Ireny Joliot-Curie.

W listopadzie 1950 r. rozpoczyna pracę jako inżynier fizyk w Commissariat de l’Energie Atomique (CEA) przy reaktorze ZOE – pierwszym reaktorze francuskim zbudowanym w 1948 roku. Studiuje nową metodę mikrodystrybucji potoków neutronowych. Wydaje na ten temat publikacje, m.in. dla francuskiej Akademii Nauk. Pracuje nad nowym paliwem dla reaktora, pozwalającym dwudziestokrotnie zwiększyć moc ZOE.

W roku 1954 poleca mu się stworzenie zespołu mającego uruchomić pierwszą francuską centralę atomową wytwarzającą prąd i plutonium (G1).

KPZ przyjmuje to trudne zadanie prosząc jednak, aby po jego wykonaniu pozwolono mu zająć się studiowaniem reaktorów na szybkich neutronach, reaktorów które KPZ uważa za kluczowe w długoplanowym rozwoju energii atomowej.

Wraz ze swoją współpracownicą, panią Besse, KPZ opracowuje nową, prostą metodę obliczeniową pozwalającą ustalić krytyczną masę nowego reaktora. Masa ta została sprawdzona doświadczalnie i wynik pokazał odchylenie zaledwie 2%, podczas gdy metody klasyczne i bardziej kompleksowe osiągały wynik z odchyleniem 30%.

Po stworzeniu zespołu złożonego z inżynierów i fizyków, KPZ odpowiedzialny jest za uruchomienie powyższego reaktora G1 w Marcoule.

W 1957 roku wraca do Saclay i tam, zgodnie z obietnicą otrzymaną w 1954 r., dostaje pozwolenie na zorganizowanie w ramach CEA (Commissariat à l'énergie atomique) działu badawczo-naukowego pracującego nad koncepcją reaktorów na szybkich neutronach, i zostaje kierownikiem tego działu.

Jest również głównym projektantem pierwszego reaktora tego typu we Francji – Rapsodie 40 MWth – i kierownikiem zespołu CEA-Euratom prowadzącego w Cadarache doświadczenia dotyczące reaktorów na szybkich neutronach do regeneracji paliwa. Wydaje liczne publikacje na ten temat, m.in. po seminariach zorganizowanych przez międzynarodową agencję d/s energii atomowej ONZ: AIEA (Agence internationale de l'Energie atomique des Nations Unies). Prowadzi także zespół opracowujący pierwszy wstępny projekt centrali nuklearnej na szybkich neutronach – Phenix 250 Mwe w Marcoule. Jest też delegatem Francji na wszystkie (3) wielkie konferencje atomowe ONZ w Genewie w 1955–1958 i 1964 r.

Następnie kariera zawodowa KPZ toczy się częściowo w Stanach Zjednoczonych. W roku 1968, w wieku 40 lat, otrzymuje nominację na profesora tytularnego na Uniwersytecie Kalifornii w Los Angeles. Niestety szybko musi zrezygnować z tej nominacji z powodów rodzinnych, ale często pracuje na tym uniwersytecie po kilka miesięcy i otrzymuje tytuł naukowy Adjunkta Profesora.

Przez rok prowadzi wykłady na Uniwersytecie MIT. Jest także zapraszany na krótkie wykłady przez inne uniwersytety amerykańskie jak Stanford, Berkeley, Brown, Wisconsin, Harvard.

Jest konsultatem dla takich przemysłowców amerykańskich jak:

- Rockwell North American Aviation w Los Angeles;
- Instytut Badawczy producentów elektryczności na całe Stany Zjednoczone w Palo Alto;
- Firma Detroit Edison w Detroit (Michigan).

Pracuje też jako konsultant dla amerykańskich federalnych władz bezpieczeństwa atomowego NRC (Nuclear Regulation Commission) w Waszyngtonie.

Przez cztery lata pełni we francuskiej służbie dyplomatycznej funkcję doradcy do spraw atomowych (ambasada francuska w Waszyngtonie). Pracuje także przez wiele lat dla EDF (Electricite de France); prowadzi m.in. dział naukowo-badawczy, zajmujący się centralami na szybkich neutronach.

We Francji, w regionie paryskim, jest dyrektorem firmy Technicatome – autora koncepcji i budowy dwóch reaktorów: Phenix i Superphenix, jak również silników atomowych dla marynarki narodowej. Opracowuje dla tej firmy – we współpracy z amerykańską firmą Bechtel – m.in. projekt centrali nuklearnej na szybkich neutronach o sile 1300 Mwe, która miała być zbudowana w Meksyku dla zasilania Kalifornii w elektryczność.

Przedstawia Francję w GBRA (Gaz Breeder Reactor Association), europejskim stowarzyszeniu central na szybkich neutronach chłodzonym gazem.

W latach 80tych KPZ jest dyrektorem stowarzyszenia ANRT (Association nationale des recherches techniques); Stowarzyszenie to było wówczas swego rodzaju akademią inżynierską we Francji, gdyż istniejące akademie (5) nie obejmowały tej dziedziny.

Tworzy firmę Europtica Service International Communication (ESIC – Optoélectronique avancée), której jest prezesem. Równocześnie pomaga stworzyć byłemu francuskiemu ministrowi przemysłu, André Giraud, ośrodek geopolityki energii i surowców CGEMP (Centre de Géopolitique de l’Energie et des Matières Premières) na Uniwersytecie Paris IX Dauphine. A. Giraud był pierwszym dyrektorem tego ośrodka a KPZ jego zastępcą.

KPZ jest autorem długiej listy publikacji naukowych i technicznych i otrzymał wiele odznaczeń naukowych, m.in.:

1. Honorowy Fellow i były prezes European Nuclear Society (ENS) – organizacji grupującej ok. 15 tys. uczonych, inżynierów i technologów europejskich
2. Członek honorowy Société française d’énergie nucléaire SFEN we Francji
3. Honorary Fellow Institution of Nuclear Engineers w Londynie (W.B)
4. Fellow i były dyrektor American Nuclear Society ANS/USA
5. Członek zagraniczny Polskiej Akademii Umiejętności
6. Członek zwyczajny Académie Européenne des Sciences, des Arts et des Lettres
7. Członek zwyczajny Polskiej Akademii Umiejętności

Otrzymał także liczne odznaczenia wojskowe a w szczególności:

- Srebrny Krzyż Virtuti Militari i czterokrotnie Medal Wojska: oba nadane przez generała Bora Komorowskiego
- Medal za Warszawę i Krzyż Partyzancki – oba nadane przez Prezydenta Lecha Wałęsę

- Médaille de la Guerre 1939–1945 avec barrette Libération
- Krzyż Armii Krajowej

oraz odznaczenia cywilne:

- Legia Honorowa, za propozycją francuskiego Ministerstwa Nauk i Badań
- Krzyż Komandorski Polonia Restituta w gwiazdą
- Chevalier des Arts et des Lettres
- Medal « Pro Memoria », nadany przez Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w Warszawie
- Medal miasta Paryża (Médaille de Vermeil de la Ville de Paris)
- Nagroda im. Profesora Aleksandra Gieysztora, przyznana przez Fundację Kronenberga
- Złoty medal *Zasłużony Kulturze Gloria Artis*

Obecnie, choć oficjalnie na emeryturze, KPZ ma rozliczne zajęcia jako pracownik społeczny:

1. Prezes Towarzystwa Historyczno-Literackiego / Dyrektor Biblioteki Polskiej w Paryżu
2. Administrator generalny Ośrodka Badawczego Geopolityki Energii i Surowców na Uniwersytecie Paris IX Dauphine